

foto: gregorija luba goba

Primaknite subvencije tudi za dijaške domove

Lilijana Gabrič Hvasti, predsednica Društva vzgojiteljev dijaških domov Slovenije

Petra Mlakar

Dijaški domovi so mnogim srednješolcem po Sloveniji od ponedeljka do petka pravzaprav drugi dom. A vse več je takih, ki si bivanja v njih zaradi denarne stiske družine ne morejo več privoščiti. Zdad ko dijaki dobijo subvencijo za prevoz do šole, je vse manj takih, ki razmišljajo o bivanju v dijaškem domu. To je skrb zbujačo, meni predsednica Društva vzgojiteljev dijaških domov Slovenije Lilijana Gabrič Hvasti, sicer vzgojiteljica v dijaškem domu na Bledu. Dijaki domovi so namreč zdravo in varno bivalno okolje za dijake: poleg nastanitve dijakom ponujajo strokovno učno pomoč, jih spodbujajo k samostojnosti, usvarjalnosti in nepotrnosti. Medtem ko hoste na ulicah redkeje našli mladostnike, ki se igrajo z žogo, rolajo, tečejo, kolesarijo, so takšni prizori v okolici dijaških domov popolnoma vsakdanji.

Kako zasedeni so letos dijaški domovi?

Opažamo, da se določeni dijaki izpisujejo iz dijaških domov, saj se raje odločajo za vožnjo v šolo, ker je bistveno cenejša. Bilo pa je tudi kar nekaj dijakov in staršev, ki so razmišljali o vpisu v dijaški dom, pa se zaradi cene za to niso odločili. Po uradnih podatkih sicer še vedno velja, da imamo podoben vpis kot lani, okoli 5000 dijakov, razlike se bodo poznale čez kakšen mesec, se pa opazja trend upadanja.

Se vama zdi to skrb zbujačo?

Čas dijakov, ki se bodo vozili, namesto da bi bivali v dijaškem domu, bo postal velik problem. Mnogi pravijo, da morajo prej od doma, čakajo na postaji, prestopijo z enega avtobusa na drugega, v šolo pridejo pol ure pred začetkom pouka, na poti domov se zгодba ponovi. To je slabo izkoriščen čas in vprašanje je, kdaj bo dijak delal domače naloge, kdaj se bo učil, za kar bi bilo v dijaškem domu dovolj časa. Vendar vidimo, da so starši v dilemi, njihova socialna stiska je velika, tudi v dijaških domovih opažamo, da vedno težje plačujejo oskrbnino, vse več je neplačnikov.

Če ž država namenja subvencije za prevoz, zakaj ne dajo tem dijakom oziroma družinam, ki razmišljajo o dijaškem domu, na izbiro – ali subvencija za dijaški dom ali subvencija za prevoz. Vem, da subvencija za prevoz marsikomu pride prav, tudi dijakom, ki živijo bliže šoli in jim ne bi bilo treba od doma. A kakovost dijaških domov bi se morala bolj poudarjati. Bojim se, da se v naši

Na prvi pogled je cena dijaškega doma precej višja od cene mesečne vozovnice, vendar so v njej zajete prehrana, nastanitev, strokovna pomoč; v ceni vozovnice tega ni.

Ali so socialne razlike med dijaki, ki bivajo v dijaških domovih, velike? Kako se kažejo?

Razlike se opazijo. Pri manj premožnih dijakih so drugačna, bolj skromna oblačila, šolske potrebščine, manj je žepnine, dijaki si izposojajo denar... Vidi se tudi pri ekskurzijah. Če je kakšna neobvezna, se ve, da nanjo ne bodo šli tisti, ki so v denarni stiski.

Ali vzgojitelji razlike med dijaki poskušate zmanjšati, ublažiti?

Tisti dijaki, ki imajo denarne težave, jih poskušajo prikriti kar sami, in sicer tako, da delajo, hodijo v službo. Ne le med počitnicami, delajo tudi med vikendi in ob popoldnevih, tudi zato, da si plačajo ekskurzijo ali oskrbino v dijaškem domu. Prav bi bilo, da bi delali zato, da bi si privoščili kakšen priboljšek. Ampak da morajo to početi, da si zagotovijo nekaj osnovnega, pa ni sprejemljivo.

Kaj v takih primerih lahko naredite vzgojitelji?

Vsekakor razlik med dijaki, ki so v dijaškem domu, ne poudarjamo. Imamo tudi veliko vzgojno-izobraževalnih učnih ur o neenakosti, sprejemanju drugačnosti. Poudarjamo dijakove kvalitete, da si izboljšajo svojo samopodobo. Veliko imamo tudi projektov, ki spodbujajo usvarjalnost in učijo ustreznega odnosa do sebe, drugih in okolja, medgeneracijsko sodelovanje.

Omenjali ste ceno bivanja v dijaškem domu. Koliko znaša?

Cena je trenutno 208 evrov, določa jo pristojno ministrstvo. Vključuje 22 dni bivanja.

Kaj vse dijaki dobijo za ta denar?

Poleg oskrbe in bivanja v dijaškem domu dobijo tudi zajtrk, kosilo in večerjo ter strokovno učno pomoč. Družine doma pa zaradi dijakove odsotnosti pla-

čujejo tudi manj elektrike, komunale in drugih stroškov.

Dijaški domovi bi morali biti ponos državi, a bojimo se, da bomo izgubljali kakovost. Zdad smo za tujino zgled, primer dobre prakse. Imamo kakovosten kader, vzgojni program, strokovno zakonodajno oporo. Veliko poudarjamo prostočasne dejavnosti, aktivno preživljanje prostega časa. Dijake usmerjamo, pomagamo jim pri reševanju medsebojnih konfliktov. Otroci pri nas razvijajo določene sposobnosti, ki jih v drugih sferah družbe težje razvijajo: to so samostojnost, lastna dejavnost, sprejemanje drugačnosti. Pa tudi učni uspeh dijakov, ki bivajo v dijaškem domu, je po vseh naših primerjavah boljši od uspeha ostalih dijakov.

Ali je prav cena trenutno odločilnega pomena pri odločitvi za bivanje o dijaškem domu?

Ne. Dobivamo tudi dijake iz bližnjih okolij, ki bi lahko šli v šolo v svojem kraju, pa gredo drugam, ali pa bi se lahko vozili, pa pridejo v dijaški dom. Mislim, da se starši zavedajo posledic pomanjkanja časa, ki jih pesti, in poznajo kakovost dijaških domov. To je varno okolje, ki poudarja disciplino, pravila, red in pomoč.

Torej dijaki, ko pridejo v dijaški dom, niso daleč od oči staršev in tako rekoč na svobodi?

Ne. Včasih se celo zgodi, da ko kdo pride v dijaški dom, pa si v njem predstavlja precej več svobode, kot je v resnici. Računalniki niso kar naprej na voljo, čeprav je doma tako. Dijaki morajo biti zvečer ob dogovorjeni uri v dijaškem domu in ponoči mora biti mir. Morajo se prilagajati, njihova svoboda je omejena s svobodo drugega.

So se, podobno kot v družinah, pravila v dijaških domovih kaj razrahljala?

Vsekakor, tudi mi moramo iti s časom naprej. Določene meje pa morajo biti. Znotraj meja so možni dogovori. Odgovornejšim dijakom, ki spoštujejo pravila, je denimo dovoljeno več, na primer daljši izhod. Za takšen status se zelo potrudijo.

Kdaj morajo biti zvečer v domu?

Najkasneje ob devetih zvečer, razen ko imajo dovoljen podaljšan izhod do desetih. To je enkrat na teden oziroma po dogovoru, ko so kaki koncerti, kulturne ali športne prireditve.

Kdaj morajo ugasniti luči?

Glavna luč se ugasne ob desetih. Domski hišni red zahteva mir od desetih zvečer do šestih zjutraj.

Glede na to, da gre za odrasčajoče, skorajda odrasle mladostnike, koliko imate vzgojiteljev in dijaških domovih sploh še prostora za vzgojo?

Otrok se pri teh letih osamosvaja. Prej je imel ob sebi starše, zdaj se mora sam odločati, sam poskrbeti zase, sam si mora na primer kupiti vozovnico za avtobus, sam mora sobivati z drugačnimi od sebe. Pri tem jih spodbujamo in jim pomagamo. Je pa dijaški dom bolj neformalno okolje od šolskega. Laže je dijaku priti blizu, več je osebnih pogovorov.

S kakšnimi stiskami se današnji dijaki v dijaških domovih največkrat spopadajo?

Na začetku morda domotožje, čeprav so vedno bolj navajeni bivanja drugod. Poleg tega so na največje stiske finančne.

Se jim ukinitelj državnih študentskih mladoletnim dijakom pozna?

Seveda. Obljubljali so, da se družinam ne bo nič spremenilo. Pa se je. Otroški dodatki so nižji od študentskih, v cenzus za izračun pa se šteje čisto vse, tudi otroški dodatek. Nekeje dobi, druge izgubi, na koncu pa ima vseeno premalo. Študentske dije je bilo ravno dovolj za kritje bivanja. Od ministrstva zato zdaj pričakujemo, da bo na naši strani in na strani razvoja strokovnega poklicnega izobraževanja. Da bo premislilo o subvencioniranju oskrbine najšibkejšim. To bi morala biti skupna naloga ministrstev za socialne zadeve in za izobraževanje.

Se kje po Sloveniji dijaški domovi že tako praznijo, da je ogrožen njihov obstoj?

Se praznijo, sicer je v večjih mestih teh težav manj. Zaposlene že odpuščajo, tega bo vedno več. Glavni razlog je ukinitelj študentskih in subvencij za prevoze, pa tudi generacije se manjšajo. A tudi dijaški domovi se manjšajo – težimo k dvoposteljnim sobam, dijakom želimo ponuditi čim bolj podoben bivalni standard kot ga imamo doma. To je čisto drugače kot včasih v internatih, ki so bili natrpani s pogradi. Dijaški dom je drugi dom.

Od kod je dijak, ki je v vašem domu od najdlje?

To je relativno. Kilometri niso pomembni, pomembno je okolje. Nekdo živi 50 kilometrov stran od šole, vendar ima v bližini vlak, avtostop. Ta dijak je na boljšem kot nekdo, ki je denimo oddaljen od šole samo 20 kilometrov, a ima prvo postajo javnega prevoza dva kilometra proč od doma. Predvsem pozimi so slabše prometne povezave za mnogo dijakov problematične, zato nekateri med njimi v dijaškem domu živijo le pozimi.